

Regionalistika spod Beskýd

Libor Knězek, rodák z Frenštátu pod Radhoštěm, pôsobil na Slovensku viac ako tridsať rokov; od roku 1956 do roku 1990. Najprv pracoval v muzeálnej sfére, neskôr dlhodobo vo Zväze slovenských spisovateľov ako vedúci literárneho oddelenia. Pravidelne publikoval kritiky, články, state materiálového charakteru, monografické štúdie i monografie o slovenskej literatúre. Spočiatku sa sústredenejšie venoval tvorbe Fraňa Kráľa, vydal o ňom (po česky i po slovensky) niekoľko knižných prác. Spolupracoval pri reedícii DAV-u, do ktorého pripravil obsiahlu bibliografiu (s identifikáciou početných pseudonymov) i autorský register. V rokoch 1969 – 1970 vyšlo niekoľko jeho prác, registrujúcich tituly prekladov do slovenčiny aj zo slovenčiny (*Preklady z iných literatúr do slovenčiny 1945 – 1968*; *Slovenská literatúra v prekladoch 1945 – 1966 a i.*). Venoval sa aj literárnemu zemepisu (*Literárne prechádzky po Stredoslovenskom kraji* – s P. Uhrinom; *Malý literárni miestopi Československa* – s J. Nečasom), vydateľským publikáciám (*Dvadsať rokov vydavateľstva Slovenský spisovateľ 1950 – 1970*). Je autorom viacerých popularizačných brožúr (o Petrovi Jilemnickom, Ivanovi Olbrachtovi a i.). V osemdesiatych rokoch prednášal dejiny slovenskej literatúry na Olomouckej univerzite. Väčšina Kněžkových publikačných aktivít má slovníkový alebo bibliografický charakter. Sú to práce náročné na čas, no potrebné pri ďalšom výskume tej-ktorej problematiky. Narábanie s faktami a údajmi vyžaduje nielen dôkladný materiálový výskum, ale aj literárnohistorickú orientáciu a schopnosť vnímať širší kontext. Libor Knězek tieto danosti má.

Po roku 1989 sa presťahoval do rodného kraja a do mesta, kde sa narodil a prežil mladosť, do Frenštátu pod Radhoštěm. Celkom neprerušil ani kontakt so Slovenskom. Je členom Klubu nezávislých spisovateľov, kde, hoci sporadicky, aktívne vystupuje. Iné prostredie ho inšpirovalo k ďalším prácam a čiastočne k odlišnej orientácii. Systematicky sa začal venovať literárnej a kultúrnej regionalistike. Vzhľadom na to, že je už v dôchodcovskom veku (a blíži sa k osemdesiatke), je jeho publikačná činnosť obdivuhodná. Od roku 1998 mu takmer každý rok vyšla nová publikácia. Má na konte osem autorských titulov (tento rok mu vychádza deviaty) a je spoluautorom či jedným z autorov ďalších publikácií. Aktivita až hektická, podložená okrem odbornej pripravenosti, systematickosťou a usilovnosti nepochybne aj vydateľskými možnosťami, neporovnateľne väčšími ako na Slovensku. V titule *Spisovatelé a výtvarníci zpod Radhoště* (2000) uviedol v informatívnej skratke portréty významných autorov pochádzajúcich buď priamo z Frenštátu, alebo z tohto regiónu. Viacerým z nich venoval aj osobitné práce; básnikovi Bohumírovi Četynovi (*Krajina černá lesem...*, 1998), spisovateľovi, publicistovi, kultúrnemu historikovi a lyrizujúcemu prozaikovi Josefovi Strnadlovi (*Shledání s krajem*, 1999), osvetovému nadšencovi a divadelnému organizátorovi Rudolfovi Kallusovi (*Z hor mne nikdo nevytláká*, 2005), prozaikovi Janovi Drozdovi (*Pout' za pravdou života*, 2006), o prozaikovi

Pavlovi Tobiašovi mu tohto roku vyjde práca *Cesta z horíciho kruhu*. V publikácii *Ve Frenštátě mají rádi poesii* (2003) sa zameril na vzťahy a kontakty popredných českých spisovateľov s beskydským regiónom a inšpiráciami týmto krajom a jeho kultúrou (Halas, Seifert, Čep, Zahradníček a i.). Monografickú prácu venoval aj svojej matke, výtvarníčke M. Parmovej-Kněžekovej (*Život v práci a tužbách*, 2001) a v autobiografii *Můj Frenštát* (2002) si zaspomínal na svoju mladosť a vzdal hold mestu, jeho kultúrnym tradíciám i miestnym predstaviteľom kultúry a osvety.

Pre svoje publikačné aktivity si Libor Kněžek zvolil informatívno-hodnotiacu metódu, s použitím bohatej dokumentácie. Pozostáva z citátov listov, archívnych materiálov, kritických ohlasov a pod. Vznikol tak pestrý text, zaujímavý i hodnotovo závažný, prístupným spôsobom oboznamujúci čitateľa s tvorbou a aktivitami jednotlivých autorov a kultúrnych pracovníkov, s dôrazom na biografické prvky, čo len zvyšuje ich pútavosť, pretože ide o životné osudy bohaté a v širšom publiku nie veľmi známe. Kněžek ich sprístupňuje a nanovo uvádza do kultúrneho povedomia. Je v tom aj kus zdravého lokálpatriotizmu, ale najmä presvedčenie, že hodnoty, ktoré predstavujú regionálni autori, majú čo povedať aj širším kultúrnym vrstvám a že tvoria nedeliteľnú, hoci často špecifickú súčasť národnej kultúry. S trochou závidi listujeme v Kněžkových publikáciách, pretože takáto aktivita u nás chýba a nevyzerá to nádejne ani do budúcnosti. Určitou alternatívou k takýmto podujatiam sú kroniky či monografické práce o jednotlivých mestách (občas i dedinách), no tie sú – pokiaľ ide o kultúru či literatúru – buď dosť všeobecné, alebo veľmi stručné. Navyše, ich distribúcia je obmedzená, len ťažko sa dostávajú do distribučnej siete. A tak český (moravský) impulz je pre nás príkladom.

Vladimír Petřík